

233. RADZYMIŃSKI (RADZYNIŃSKI) Jan, ur. w 1920 roku, rolnik, zam. Szczechowo. Podejrzewany o ukrywanie i udzielanie pomocy partyzantom. Zamordowany 18 sierpnia 1944 roku w Szczechowie. Pochowany w miejscu egzekucji. Po wojnie ciało zostało ekshumowane i pochowane na cmentarzu w Szczutowie.

Biogram sporządzono na podstawie nw. Dokumentów, not biograficznych, zeznań świadków i relacji mieszkańców:

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1.

Lp.	Nazwisko	Imię	Nazwisko panieńskie	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Imię ojca	Imię matki	Data śmierci
5	Radzymiński	Jan						1944-08-18

Dane osobowe ¹

Nazwisko: **Radzymiński**, imię: **Jan**, Płeć: mężczyzna, miejsce zamieszkania: **Szczechowo gm. Szczutowo, pow. Sierpc**, data śmierci: **1944-08-18**

Informacje o prześladowaniach

Ofiara egzekucji, dodatkowe informacje: **rozstrzelany przez hitlerowców**

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, IPN BU 3049/239 s. 89

2.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Lp.	Nazwisko	Imię	Nazwisko panieńskie	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Imię ojca	Imię matki	Data śmierci
1	Radzyński	Jan						1944-08

Dane osobowe ²

Nazwisko: **Radzyński**, imię: **Jan**, wiek: 19 lat, miejsce zamieszkania: **Szczechowo**, zawód: **rolnik**
data śmierci: **1944-08**

Informacje o prześladowaniach

Ofiara egzekucji, data śmierci: **1944-08**, miejsce śmierci: **CZUMSK DUŻY, pow. Rogowo, woj. wrocławskie**, okoliczności śmierci: **Jagdkommando i żandarmeria rozstrzelały 22 osoby podejrzane o ukrywanie i udzielanie pomocy partyzantom. Ustalono nazwiska 17 ofiar, miejsce pochówku: Zwłoki zakopano w lesie, później ekshumowano i 12 zwłok pochowano na cmentarzu w Szczutowie a 10 w Gójsku**

Źródło: Rejestr miejsc i faktów zbrodni popełnionych przez okupanta hitlerowskiego na ziemiach polskich w latach 1939-1945 - województwo wrocławskie, Warszawa 1981

¹ Na podstawie danych Instytutu Pamięci Narodowej, Wyszukiwanie osób represjonowanych, Osoba wyszukiwana: **Radzymiński Jan**, L.p. 5 wykazu, strona internetowa: <https://straty.pl/szukaj-osoby.php>

² Na podstawie danych Instytutu Pamięci Narodowej, Wyszukiwanie osób represjonowanych, Osoba wyszukiwana: **Radzyński Jan**, L.p. 1 wykazu, strona internetowa: <https://straty.pl/szukaj-osoby.php>

3.

Andrzej Szalkowski i Piotr Gałkowski ³ prezentują następującą notę biograficzną:

Radzyński Jan, ur. w 1921 roku, rolnik, mieszkał we wsi Blizno, pow. Rypin. Podejrzany o udzielanie pomocy partyzantom. Rozstrzelany przez Jagdkommando w miejscu zamieszkania 19 sierpnia 1944 roku.

Identyczny biogram zamieszczono na stronie internetowej Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie w wykazie Indeksie Osobowym pomordowanych z terenu Ziemi Dobrzyńskiej ⁴.

4.

Na podstawie zeznań złożonych przez Aleksandra Sokołowskiego w procesie sądenia zbrodniarzy wojennych ⁵, dokonujących mordów między innymi na osobie Jana Radzymirskiego. Aleksander Sokołowski zeznał: „**W dniu 15 sierpnia 1944 r. około godziny 5 rano do gospodarstwa Radzymirskich przybył pięcioosobowy oddział SS-manów pochodzących ze Szczutowa i Czumska. Członkowie tego oddziału zatrzymali Jana Radzymirskiego i Tadeusza Sokołowskiego. Następnie wyprowadzili ich na łąkę poza dom. Jednocześnie polecili aby nieżyjące obecnie, matka i siostra Jana Radzymirskiego udały się razem z nimi. Na łące Jan Radzymirski został zastrzelony a jego matka i siostra zmuszone do pochowania jego zwłok na miejscu, zbrodni**”.

5.

Na podstawie relacji Andrzeja Szuleckiego⁶ mieszkańca Sierpca tak wspomina okoliczności śmierci Jana Radzyńskiego:

Moi dziadkowie Radzyńscy ze Szczechowa mieli trzy córki Helenę ur. w 1912 roku (z męża Kłosińską), Jadwigę (z męża Duszyńską) Janinę (z męża Rajkowską) i syna Jana Radzymirskiego. Radzyńscy mieszkali na Szczechowie tuż przy skrzyżowaniu obecnej drogi wojewódzkiej z powiatową. Tam, gdzie stoi mały domek przy przystanku autobusowym.

Foto: Dariusz Lazarowski, 26-10-2022

³ A. Szalkowski, P. Gałkowski, Zbrodnie niemieckie na Ziemi Dobrzyńskiej (byłe powiaty Lipno i Rypin) w latach 1939-1945, Rypin 2019, s. 683. Na podstawie: Akt IPN Bydgoszcz. Ankiety, powiat Rypin. K. 118, sygn. IPN BY 26/40; Tablica nagrobna na cmentarzu w Szczutowie.

⁴ Indeks Osobowy pomordowani z terenu Ziemi Dobrzyńskiej, bezpośredni link do strony internetowej: <http://ziemiadobrzyńska.eu/index-osobowy-pomordowani-z-terenu-ziemi-dobrzyńskiej-packowski-do-pypkowski/>

⁵ POSTANOWIENIE o umorzeniu śledztwa w sprawie zabójstwa Mieczysława Pydyszewskiego oraz zabójstwa poprzez rozstrzelanie 85 więźniów osadzonych w więzieniu w Sierpcu i innych, z dnia marca 2005 roku Sygn. akt S 70/02/Zn. INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ, Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie, 00-207 Warszawa, Pl. Krasińskich 2/4/6. Informacja pochodzi z uzasadnienia tego postanowienia.

⁶ Relację tą, na podstawie wspomnień babci Heleny Radzyńskiej z męża Kłosińskiej, mieszkanki Szczechowa - przybliżył Adam Szulecki – mieszkaniec Sierpca. Nagranie z rozmowy z Adamem Szuleckim Znajduje się w zasobach archiwum Dariusza Lazarowskiego.

Jan Radzyński był przygotowany na okopy. Miał spakowany plecak i czekał na zabranie, bo żandarmeria zbierała wyznaczone osoby na okopy. Jak wyszedł z domu, obok drogą przechodził jakiś człowiek i poprosił o kawałek chleba. Jan dał temu człowiekowi kawałek chleba, a to zauważyli przejeżdżający żandarmi. Od razu zabrali Jana Radzyńskiego na wóz, a siostram Jana Radzyńskiego Helenie i Janinie, nakazali zabrać z domu narzędzia do kopania i wskazać, gdzie mają pole. Po wskazaniu pola przy obecnej drodze wojewódzkiej nakazali siostram Jana wykopać dół. Dół został wykopany na polu ok. 50 m od istniejącej). Niemcy nakazali im się odwrócić i strzelili do Jana Radzyńskiego. Upadł koło wykopanego dołu. Do tego dołu go kulnęły i położyły czapkę na twarz.

Foto: Dariusz Lazarowski, 26-10-2022

Zaraz krótko po wojnie Teofil Radzyński, brat cioteczny babci Heleny (mieszkał wówczas w Miłobędzinie) zrobił trumnę. Rodzina odkopała zwłoki Jana Radzyńskiego z zamiarem przeniesienia na cmentarz w Szczutowie. Po odkopaniu okazało się, że Jan Radzyński w dole nie leżał na wznak a był przekręcony i leżał na boku. To był młody silny chłopak, miał dwadzieścia kilka lat. Na polu, na którym został zamordowany Jan Radzyński rodzina Radzyńskich i Kłosińskich zleciła pobudowanie figurki, na pamiątkę mordu. Dokładnie, kto tą figurkę pobudował nie jest mi znane.

Według relacji Pani. Lemańskiej ur. w 1935 roku, mieszkanki Szczechowa, figurkę tą pobudował Górecki, mieszkał za torami w miejscowości Jaroszewo (obecnie teren lasów w miejscowości Mościska). Fundatorem tej figurki był dziadek zamordowanego Jana Radzyńskiego, Wincenty Smółczyński.

Notę biograficzną Jana Radzyńskiego powołującą się na noty biograficzne innych autorów, dokumenty IPN, zeznania świadków w procesie **zbrodniarzy** wojennych a także wspomnienia, zawarto w pracy zbiorowej Dariusza Lazarowskiego, Anny Stręciwilk, Krzysztofa Stręciwilk i Elżbiety Żendarskiej „Biogramy osób pochodzących z terenu gminy Szczutowo, Gójsk i części gminy Rogowo zamordowanych przez hitlerowców w latach 1939-1945”⁷.

Jan Radzyński żył lat 24, został pochowany w grobie rodzinnym na cmentarzu Rzymsko-Katolickim w Szczutowie⁸.

Cmentarz Rzymsko-Katolicki w Szczutowie, Sektor E, rząd 5, grób 14.
Źródło: wirtualny cmentarz www.szczutowo.grobonet.com [Dostęp: 2022-10-31]

Z komentarzem [D1]:

⁷ Polacy, Żydzi, Niemcy Ziemi Sierpeckiej w okresie międzywojennym i w czasie II wojny światowej, Praca zbiorowa: Dariusz Lazarowski, Anna Stręciwilk, Krzysztof Stręciwilk, Elżbieta Żendarska, Wydawca: Społeczny Komitet Renowacji Miejsca Pamięci Narodowej w Sierpcu, ul. Wojska Polskiego 28a, Sierpc 2022 rok, s. 398-399.

⁸ Lokalizacja grobu: Cmentarz Rzymsko-Katolicki w Szczutowie: Sektor E rząd 5 grób nr 14. <http://szczutowo.polski-cmentarz.pl/grobonet/start.php>